

Sygn. akt I C 1720/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Błasiak

Protokolant: Laura Głowacka

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2017 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. K.**

przeciwko **K. R. (poprzednio J.)**

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda B. K. na rzecz pozwanej K. R. kwotę 4.817,00 zł (cztery tysiące osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1720/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 czerwca 2016 roku (data wpływu) powód B. K., działając poprzez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej K. R. (poprzednio J.) kwoty 47033,09 zł wraz ustawowymi odsetkami od dnia 3 czerwca 2015 roku do dnia zapłaty. Powód żądał zasądzenia tej kwoty z tytułu nienależnie uiszczonych przez niego kwot na rzecz pozwanej w toku postępowania rozwodowego na skutek uzyskanego przez pozwaną zabezpieczenia, które upadło na skutek postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 3 czerwca 2015r.

W odpowiedzi na pozew, pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ponadto strona pozwana powołała się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2010 roku, III CZP 59/10, wywodząc, iż świadczenie uiszczone na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, zobowiązującego dołożenia na rzecz małżonka kosztów utrzymania, w razie prawomocnego oddalenia w wyroku rozwodowym jego żądania o zasądzenie alimentów na podstawie art. 60 k.r.o., nie podlega zwrotowi, jako świadczenie nienależne.

Pismem z dnia 7 grudnia 2016 roku powód rozszerzył żądanie pozwu o kwotę 1859,69 zł i wniósł tym samym o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kwoty 48892,78 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 czerwca 2015 roku do dnia zapłaty.

Pismem z dnia 16 stycznia 2017 roku pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, z uwzględnieniem zmiany dokonanej przez powoda oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego

w wysokości maksymalnej, tj. sześciokrotności stawki minimalnej w wysokości 28800 zł, względnie w wysokości 14400 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Na skutek pozwu o rozwód wniesionego przez B. K. przeciwko K. R. (wówczas K.), toczyło się postępowanie przez Sądem Okręgowym w Warszawie pod sygn. akt III C 1387/10. (bezsporne)

Postanowieniem z dnia 16 maja 2011 roku wydanym w sprawie III C 1387/10, Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek pozwanej o zobowiązanie powoda do przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb pozwanej kwotą 25000 zł miesięcznie. Na skutek zażalenia pozwanej, Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2011 roku sygn. akt VI ACz 1258/11 zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że udzielił zabezpieczenia poprzez zobowiązanie B. K. do przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, przez czas trwania procesu, kwotą 8000 zł miesięcznie, płatną do rąk K. K. (2) do 10 – tego dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, w pozostałym zakresie żądanie oddalił. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie wynika, że podstawą udzielenia zabezpieczenia był art. 27 kro (dowód: postanowienie z uzasadnieniem, k. 154 - 157)

Po nadaniu postanowieniu klauzuli wykonalności, K. K. (2) skierowała do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy w Warszawie S. G., wniosek o wszczęcie egzekucji. (dowód: kserokopia tytułu wykonawczego, k. 15 – 16; wniosek egzekucyjny, k. 18 – 20).

Wnioski B. K. o uchylenie ww. zabezpieczenia były oddalane (dowód: postanowienia k. 158-167)

Postanowieniem z dnia 20 października 2014 roku Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku o zabezpieczeniu alimentów, w ten sposób, że udzielił zabezpieczenia poprzez zobowiązanie B. K. do przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny przez czas trwania procesu kwotą 16000 zł i oddalił wniosek powoda o zmianę zabezpieczenia alimentów. (dowód: postanowienie, k. 168 – 170v.)

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie 1 rozwiązał przez rozwód związek małżeński zawarty w dniu 26 czerwca 2004 roku pomiędzy B. K. a K. J. z winy obu stron, w punkcie 2 oddalił roszczenie K. J. o zasądzenie od B. K. alimentów na jej rzecz (z uzasadnienia wyroku wynikało, że podstawą tego rozstrzygnięcia był art. 60 kro). Wskutek apelacji pozwanej od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 12 lutego 2016r. sygn. akt VI ACa 535/15 oddalił apelację (bezsporne, wyrok wraz z uzasadnieniem k. 35-60)

Na skutek zażalenia powoda na powyższe postanowienie z dnia 20 października 2014 roku Sądu Okręgowego w Warszawie, postanowieniem z dnia 3 czerwca 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie VI ACz 748/14 zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek pozwanej o zabezpieczenie alimentów oddalił w całości. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego wynika, że powodem zmiany zaskarżonego postanowienia był fakt wydania przez Sąd Okręgowy w Warszawie dnia 28 listopada 2014r. wyroku orzekającego rozwód z winy obu stron co oznaczało brak uprawdopodobnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu (dowód: postanowienie, k. 176 – 177)

Powyzszy stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie dokumentów i ich kserokopii załączonych do akt niniejszej sprawy, których autentyczność, w świetle rozważenia zebranego materiału dowodowego nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron postępowania.

Sąd oparł się również na okolicznościach przyznanych przez strony, które zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają przeprowadzenia dowodów.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo B. K. nie zasługuje na uwzględnienie i podlegało oddaleniu.

Należało zauważyć, że powołane wyżej orzeczenia stały się prawomocne, zaś Sąd rozpoznający niniejszą sprawę był nimi związany, co wynika z treści przepisu art. 365 § 1 k.p.c., gdyż orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Oznaczało to w szczególności, że Sąd w niniejszej sprawie nie oceniał i nie był uprawniony do oceny zasadności obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny z art. 27 k.r.o. w okresie trwania postępowania rozwodowego, czy orzeczenia o winie stron w rozkładzie pożycia małżeńskiego, czy kwestii zasadności roszczenia pozwanej o zasądzenie na jej rzecz alimentów na mocy art. 60 k.r.o.

Zgodnie z treścią przepisu art. 27 k.r.o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Na mocy art. 60 k.r.o. małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego (§ 1); jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku (§ 2).

Sąd zważył, że spoczywający na powodzie obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny z art. 27 k.r.o. w toku postępowania rozwodowego posiadał charakter samoistny i niezależny względem orzeczenia alimentacyjnego z art. 60 k.r.o. zawartego w wyroku rozwodowym. Celem orzeczenia wydanego w oparciu o treść przepisu art. 27 k.r.o. jest umożliwienie funkcjonowania członkom rodziny założonej przez małżonków. Podobne warunki funkcjonowania członków rodziny są konsekwencją decyzji o jej założeniu. W sytuacji, w której warunki te zostają zachwiane, małżonek ma prawo domagać się zapewnienia środków utrzymania w okresie trwania związku małżeńskiego. Jednocześnie uprawnienie to wygasa z chwilą prawomocnego orzeczenia o rozwodzie. Wówczas art. 60 k.r.o. określa, kiedy małżonkowi – od tego momentu byłemu małżonkowi – przysługuje prawo do alimentów od drugiego z nich. Roszczenie to jest niezależne od ustalenia, czy wcześniej były małżonek korzystał z prawa do zapewnienia środków utrzymania w okresie trwania związku małżeńskiego z art. 27 k.r.o., a z kolei pozytywne orzeczenie o zabezpieczeniu takiego roszczenia małżonka pozostaje bez wpływu na orzeczenie w przedmiocie alimentów z art. 60 k.r.o.. Każde z tych roszczeń posiada bowiem charakter samodzielny i dotyczy różnych okresów (czas trwania związku małżeńskiego i okres po rozwiązaniu związku małżeńskiego), a także różne są przesłanki uwzględnienia tych roszczeń.

Sytuacja analogiczna do będącej przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie stanowiła również przedmiot rozważań Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 20 października 2010 r., III CZP 59/10, (...). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wskazał na wyraźne rozróżnienie między roszczeniem o zaspokojenie potrzeb rodziny z art. 27 k.r.o. w czasie trwania małżeństwa a roszczeniem o zasądzenie alimentów z art. 60 k.r.o. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przedmiot orzekania przez sąd w wyroku rozwodowym określony w treści przepisu art. 58 k.r.o. nie obejmuje roszczenia o dostarczanie rodzinie środków utrzymania i – mającego podstawę w treści przepisu art. 27 k.r.o. – roszczenia o alimenty między małżonkami na czas procesu; szeroko bowiem rozumiany obowiązek alimentacyjny oparty na tej podstawie prawnej wygasa na skutek ustania małżeństwa i nie stanowi jego prawnej kontynuacji obowiązek alimentacyjny z art. 60 k.r.o. Nie można więc uznać, że podstawa alimentów świadczonych na rzecz współmałżonka przez czas trwania procesu z art. 27 k.r.o. mająca źródło w postanowieniu o udzieleniu ich zabezpieczenia w sprawie o rozwód, odpada w następstwie oddalenia roszczenia tego małżonka o alimenty określone w treści przepisu art. 60 k.r.o. Sąd Najwyższy stwierdził, że wykładnia przepisów o zabezpieczeniu, w odniesieniu do postępowania w sprawach o rozwód, powinna uwzględniać, w stopniu niezbędnym dla zachowania jego celów i zasad, odrębność tego postępowania wyrażającą się w zakresie zabezpieczenia kosztów utrzymania rodziny, w szczególnym charakterze postanowienia o jego udzieleniu jako postanowienia merytorycznego rozstrzygającego ostatecznie na czas procesu o

objętym nim przedmiocie. Postanowienie to odrywa się od wyroku kończącego sprawę o rozwód i nie podlega w nim weryfikacji, zaś jego kontrola odbywa się w ramach postępowania zabezpieczającego.

Powyższe poglądy należy podzielić.

Pojęcie bezpodstawnego wzbogacenia zostało uregulowane w przepisie art. 405 i kolejnych Kodeksu cywilnego. Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Bezpodstawne wzbogacenie jest zdarzeniem prawnym, w wyniku którego bez podstawy prawnej powstaje nowa sytuacja polegająca na przysporzeniu majątku po stronie podmiotu wzbogaconego kosztem jednoczesnego pogorszenia sytuacji majątkowej osoby zubożonej. Zarówno zubożenie, jak i wzbogacenie wywołane są przez tę samą przyczynę. Przesłanką zaistnienia takiej sytuacji jest „bezpodstawność”, czyli brak dostatecznej *causae* jako najszerzej rozumianej podstawy prawnej lub faktycznej wzbogacenia. Bezpodstawne wzbogacenie oznacza zatem wzbogacenie z pominięciem jakiejkolwiek podstawy prawnej, tj. gdy przesunięcie majątkowe między wzbogaconym a zubożonym nie miało oparcia w określonej czynności prawnej, przepisie ustawy czy też orzeczeniu sądu lub decyzji administracyjnej właściwego organu. Szczególną postacią bezpodstawnego wzbogacenia jest świadczenie nienależne, o którym mowa w treści przepisu art. 410 k.c. Przepis ten przewiduje, że przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Uwzględniając okoliczność, że uiszczone przez powoda świadczenia wynikały z prawomocnego orzeczenia w przedmiocie zabezpieczenia kosztów utrzymania rodziny, a podstawa ta nie odpadła na skutek wydania nieprawomocnego wyroku rozwodowego przez Sąd Okręgowy w Warszawie, należało stwierdzić, że kwoty uiszczone z tego tytułu nie mogły zostać uznane za świadczenie nienależne. Świadczenia uiszczane przez powoda na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia na mocy art. 27 k.r.o. (na poczet rodziny) nie mogą być uznane za nienależne w sytuacji, gdy to postanowienie zostało zmienione poprzez oddalenie wniosku o zabezpieczenie, na skutek istnienia nieprawomocnego wyroku, w którym orzeczono rozwód z winy obu stron (co skutkowało brakiem od tej chwili uprawdopodobnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu) i oddalono roszczenie pozwanej (uprawnionej) o zasądzenie alimentów na jej rzecz na mocy art. 60 k.r.o. Do tego czasu świadczenia uiszczane na mocy art. 27 k.r.o. były należne i nie podlegają zwrotowi w rozumieniu art. 410 k.c., bo nie upadła podstawa świadczenia.

Również w powołanym powyżej trafnym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał, że świadczenie uiszczone na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia zobowiązującego do łożenia na rzecz małżonka kosztów utrzymania rodziny nie podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne (art. 410 k.c.) w razie prawomocnego oddalenia w wyroku rozwodowym jego żądania zasądzenia alimentów na podstawie przepisu art. 60 k.r.o.

Z tych względów orzeczono jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie II sentencji orzeczenia, na podstawie art. 98 k.p.c., tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. W niniejszej sprawie Sąd oddalił powództwo B. K. w całości. Dlatego też to powód jest tą stroną procesu, która przegrała przedmiotową sprawę, w związku z tym obowiązany jest zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty procesu. Warunkiem zasądzenia od strony przegrywającej na rzecz przeciwnika kosztów procesu jest zgłoszenie żądania, który w niniejszej sprawie został spełniony, albowiem wniosek taki został zgłoszony przez stronę pozwaną. Na zasądzone koszty procesu złożyły się: wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w wysokości 4800 zł oraz opłata skarbową od udzielonego pełnomocnictwa 17 zł.

Określając wysokość stawki wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika, Sąd nie przychylił się do wniosku pełnomocnika pozwanej w zakresie zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej. W przepisie art. 109 §2 k.p.c. określone zostały kryteria, które sąd powinien brać pod uwagę rozstrzygając o wysokości kosztów procesu. Z treści tego przepisu wynika, że należy brać pod uwagę celowość i niezbędność kosztów

z uwagi na charakter sprawy. Przy czym charakter sprawy obejmuje szeroki katalog okoliczności, do którego zaliczyć należy: wartość przedmiotu sporu, tryb rozpoznania sprawy, zakres materiału dowodowego, złożoną konfigurację podmiotową, ilość żądań podlegającą rozpoznaniu, złożoność stanu faktycznego czy stopień skomplikowania pod względem prawnym. Uszczegółowienie tych kryteriów stanowi treść art. 109 §2 zd. 2 k.p.c. stanowiący, iż przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez zawodowego pełnomocnika sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Powyższe unormowanie wiąże się z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie. Możliwość przyznania wynagrodzenia w stawce podwyższonej uzależniona jest od rodzaju i stopnia złożoności sprawy oraz niezbędnego nakładu pracy pełnomocnika. Odnosząc się do kwestii nakładu pracy pełnomocnika nie ulega wątpliwości, że pełnomocnik pozwanej przeanalizował pozew oraz przedstawił szczegółowo odnoszącą się do zarzutów w pozwie podniesionych odpowiedź na pozew. Odnosił się również do pisma powoda stanowiącego rozszerzenie powództwa. Nie bez znaczenia dla oceny wkładu pełnomocnika pozostaje fakt, iż brał on udział na terminach rozprawy. Jednak czynności podjęte przez pełnomocnika w sprawie, nie przesądzają o szczególnym charakterze nakładu pracy. Ponadto stan faktyczny w niniejszej sprawie był praktycznie bezsporny.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

(...)

W., (...)